

**СОВРЕМЕНОТО ВОСПИТАНИЕ И
ОБРАЗОВАНИЕ**
- *СОСТОЈБИ, ПРЕДИЗВИЦИ И ПЕРСПЕКТИВИ* –
зборник на трудови

2014, ШТИП

ОПШТИНА ШТИП
КОМИСИЈА ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, СОВЕТ НА ОПШТИНА ШТИП
ФАКУЛТЕТ ЗА ОБРАЗОВНИ НАУКИ

СОВРЕМЕНОТО ВОСПИТАНИЕ И ОБРАЗОВАНИЕ
-состојби, предизвици и перспективи-

Штип

2014

**MUNICIPALITY OF STIP
COMMITTEE ON EDUCATION, COUNCIL OF THE MUNICIPALITY OF
STIP
FACULTY OF EDUCATIONAL SCIENCES**

**MODERN EDUCATION
-conditions, challenges and perspectives-**

2014, STIP

Издава
НУ-УБ „Гоце Делчев“ Штип

За издавачот
Охридија Лазарова

Организационен одбор
Снежана Мирасчиева – претседател

Членови
Владо Петровски, Емилија Петрова Ѓорѓева, Никола Смилков, Снежана Јованова Митковска, Билјана Попеска, Даниела Коцева, Снежана Санева, Атанас Крстовски, Данче Николовска Вратевска, Димитар Љуботенски, Јане Миланов, Зоран Костовски, Ванче Маневски, Јовче Арсов, Весна Ничева, Вања Цамбазова Николовска, Илија Митров, Трајан Коцев, Елена Ташкова

главен и одговорен уредник
Снежана Мирасчиева

уредник
Соња Петровска

уредувачки одбор
Снежана Мирасчиева (Македонија), Димитар Димитров (Бугарија), Младен Вилотијевиќ (Србија), Владо Петровски (Македонија), Нина Биједиќ (Босна и Херцеговина), Лилјана Тодорова (Бугарија), Татјана Атанасова Пачемска (Македонија), Кристинка Селаковиќ (Србија), Јосип Милат (Хрватска), Емилија Петрова Ѓорѓева (Македонија), Трајан Попкочев (Бугарија), Крстивоје Шпијуновиќ (Србија)

јазична редакција
Снежана Санева, Милена Ристова Михајловска

лектура на англиски јазик
Снежана Кирова, Билјана Петковска

дизајн на корица
Никола Смилков

техничка поддршка
Даниела Коцева, Билјана Попеска, Габриела Димова

Тираж
500

Печати
Полиестердеј - исток, Штип

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

37(062)

СОВРЕМЕНОТО воспитание и образование: состојби, предизвици и
перспективи : зборник на трудови / [уредувачки одбор Снежана
Мирасчиева ... и др.]. - Штип: НУБ "Гоце Делчев", 2014. – 230 стр. :
илустр. 25 ; 24 см

Фусноти кон текстот. - Библиографија и abstract кон трудовите

ISBN 978-608-242-001-1

а) Образование - Собири
COBISS.MK-ID 96213002

Содржина

Предговор

1. Снежана Мирасчиева, Рефлексијата на некои тенденции во современото воспитание и образование
Snezana Mirascieva, The reflection of some tendentions in modern education
2. Кирил Барбареев, Предизвиците на современото воспитание
Kiril Barbareev, Challenges of modern education
3. Габриела Димова, Современото воспитание и образование во контекст на градење здрав животен стил
Gabriela Dimova, Modern education in the context of building healthy lifestyle
4. Владо Петровски, Даниела Коцева, Улогата и значењето на контролната функција во воспитно-образовниот процес
Vlado Petrovski, Daniela Kocева The role and importance of the control functions in the educational process
5. Соња Петровска, Моќта и дострелот на родителското воспитание
Sonja Petrovska, Power and range of parental education
6. Камелија Галчева, Педагогот во полза на родителите или заедно да воспитуваме за безбедно однесување на децата
Kamelija Galcheva, Pedagogue in favor of parents or lets educate together for safe behavior of children
7. Деспина Сивевска, Билјана Ефтимова Бошкова, Родителите и слободното време на децата
Despina Sivevska, Biljana Eftrimova Boskova, Parents and children leisure time
8. Даниела Коцева, Владо Петровски, Меѓурелигиска толеранција и дијалог во училиштата во Република Македонија
Daniela Kocева, Vlado Petrovski, Inter-Religion dialogue and tolerance in schools in Macedonia
9. Снежана Ставрева Веселиновска, Нови "типови" на ученици – креатори на нови училишта
Snezana Stavreva Veselinovska, New "types" of students – creators of new schools
10. Емилија Петрова Ѓорѓева, Информатиско и информатичко описменување на учениците во современата училишна библиотека
Emilija Petrova Gjorgjeva, Students' information and informatic literacy in a modern school library
11. Драгана Кузмановска, Биљана Петковска, Снежана Кирова, Наставникот како главна нишка во забавување на процесот на забораване кај учениците
Dragana Kuzmanovska, Biljana Petkovska, Snezana Kirova, Teachers as the main thread in slowing the process of students' forgetting
12. Биљана Петковска, Снежана Кирова, Драгана Кузмановска, Улогата на наставникот во изучување на странските јазици
Biljana Petkovska, Snezana Kirova, Dragana Kuzmanovska, Teahcer's role in studying foreign languages
13. Снежана Јованова-Митковска, Како да ја унапредам сопствената наставна практика?
Snezana Jovanova-Mitkovska, How to improve my own teaching practice?
14. Катерина Митевска Петрушева, Биљана Попеска, Појава на синдромот на професионално согорување кај наставниците
Katerina Mitevvska Petrusheva, Biljana Popeska, Teacher burnout syndrome
15. Татјана Атанасова – Пачемска, Зоран Трифунов, Сања Пачемска, Е-Тест. Креирање и користење
Tatjana Atanasova – Pacemska, Zoran Trifunov, Sanja Pacemska, Online test. Creating and usage
16. Биљана Попеска, Катерина Митевска Петрушева, Реализација на наставата по физичко и здравствено образование преку примена на нестандартни справи и реквизити
Biljana Popeska, Katerina Mitevvska Petrusheva, Realization of physical education teaching process using unstandard equipment and facilities

17. Елена Мирасчиева, Интерперсоналните односи во индивидуалната настава по флејта во функција на воспитувањето на личноста
Elena Mirascieva, Interpersonal relationships in the individual teaching of flute in the function of an individual's development
18. Анкица Витанова, Марија Апостолова, Интересот на учениците за изучување на етно-педагошки содржини во наставата
Ankica Vitanova, Marija Apostolova, Students' interest in studying ethno-pedagogical educational contents
19. Ленче Насев, Методски можности на реализација на музичкиот фолклор во образовниот процес
Lence Nasev, Methodological possibilities of realization of music folklore in the educational process
20. Маријан Стевановски, Филип Стевановски, Синтеза помеѓу формалното и неформалното образование во процесот на задоволување на компаниските потреби
Marijan Stevanovski, Filip Stevanovski, Syntesis between formal and informal education in the process of satisfying the needs of the company
21. Елена Ташкова, Лидија К. Панова, Поврзаност на дислатерализацијата кај учениците од трето одделение со потешкотии во читањето
Elena Tashkova, Lidija K.Panova, Connection of the dislateralisation of students at the third grade with difficulties in reading
22. Павлина Николовска, Нада Ѓоргова, Влатко Николовски, Современите образовни потреби и перспективи за деца под ризик и деца со посебни потреби во Република Македонија
Pavlina Nikolovska, Nada Gjorgova, Vlatko Nikolovski, Modern educational needs and perspectives for children at risk and children with disabilities in the Republic of Macedonia
23. Наташа Чичевска-Јованова, Даниела Димитрова-Радојичиќ, Бариири во инклузивното образование во Република Македонија
Natasha Chichevska Jovanova, Daniela Dimitrova Radojichikj, Barriers in inclusive education in the Republic of Macedonia
24. Оливера Трифуновска, Управувањето со стресот и организациските односи како главен предизвик во современото образование
Olivera Trifunovska, Managing the stress and organizational relations as main challenge in contemporary education
25. Киро Јорданов, Учениците со посебни образовни потреби – предизвик за модерниот наставник
Kiro Jordanov, Students with special educational needs – a challenge for the modern teacher
26. Викторија Смилкова, Дигитални содржини во наставата - императив за современиот наставник
Viktorija Smilkova, Digital teaching - an imperative for the modern teacher
27. Горица Смилкова, Изучување на предметот хемија во основното образование со конструктивистички приод и примена на информатичка технологија
Gorica Smilkova, Studying the subject chemistry in primary education with constructivist approach and application of information technologies
28. Весна Ничева, Поим, значење и класификација на наставните средства
Vesna Nicheva, Concept, meaning and classification of teaching aids
29. Јулијана Мијалов, Современото училиште предизвик за интелектуален развој на ученикот
Julijana Mijalova, Modern school – a challenge for intellectual development of students
30. Нада Арсова, Ана Наковска, Хуморот во наставата
Nada Arsova, Ana Nakovska, Humor in the process of teaching
31. Марија Апостолова, Анкица Витанова, Актуелни пристапи во третманот на воспитниот развој на учениците во Република Македонија
Marija Apostolova, Ankica Vitanova, Current approaches in treating the educational development of students in the Republic of Macedonia
32. Милена Ристова-Михајловска, Со креативност, корелација и интеграција до квалитетно учење и долговечно меморирање
Milena Ristova-Mihajlovska, With creativity, correlation and integration to quality learning and long-living memory

33. Данче Николовска Вратевска, Вања Џамбазова Николовска, Виолета Ничева Тиквешанска, Микро и макро економски аспекти за влијанието на образованието врз човечкиот капитал, пазарот на труд и врз економскиот раст и развој
Danche Nikolovska Vrateovska, Vanja Dzambazova Nikolovska, Violeta Nicheva Tikveshanska, Micro and macro economic aspects about the impact of education on human capital, labor market and on economic growth and development
34. Марина Алексовска, Лидија Јаневска, Воспитен тим – „Буба Мара“ ЈОУДГ „Ангел Шажче“ Куманово, Проектна активност „Да ја негуваме традицијата, да ја почитуваме културата на минатото“
Marina Aleksovska, Lidija Janevska, Educational team - "Buba Mara" JOUDG "Angel Sajce" Kumanovo, Project activity: "To cherish tradition, to respect the culture of the past"
35. Н. Радловиќ, М.Галиќ, С. Мишиќ, З. Бера, Ј. Кукољ, М.Миркоњ, М. Панчиќ, Проект: прсти, пета, стапало, што ме снајде
N. Radulovic, M.Galic, S. Misic, Z.Bera, L.Kukolj, M.Mirkonj, M.Pancic, Project: toe, heel, foot, that moves me
36. Билјана Бошњак, Градинка без насилство-протокол за постапување во ситуација на насилство во предучилишните институции
Biljana Bosnjak, Kindergarten without violence – protocol for action where violence is present in preschool institutions
37. Елизабета Симоновска, Говорот кај предучилишните деца
Elizabeta Simonovska, Speech in pre-school children
38. Кристинка Селаковиќ, Уметничкото дело во наставата по ликовна култура – различни можности на примена
Kristinka Selakovic, The artwork in teachin of art education –various opportunities to use
39. Елизабета Дончевска – Лушин, Формирање личности – потреба и предизвик на денешнината
Elizabeta Doncevska-Lusin, Formation of personalities – the need and challenge of today
40. Емилија Шереметкоска, Размислувам како да мислам,
Emilija Seremetkoska, Contemplate how to think
41. Љубинка Нушевска, Интеграција на еколошкото образование во предучилишна возраст
Lyubinka Nushevska, Integration of ecological education at preschool age

ПРЕДГОВОР

Пред нас е втората публикација во издание на Национална Установа – Универзитетска Библиотека „Гоце Делчев“ Штип, под наслов „Современото воспитание и образование – состојби, предизвици и перспективи-“. Станува збор за колекција на трудови кои беа презентирани на истоимената конференција која се одржа на 14 мај 2014 година во организација на Општина Штип а во соработка со Факултетот за образовни науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ Штип по повод 24 мај „Св.Кирил и Методиј“ денот на сесловенските просветители кои го чествуваат просветните работници. Научно-стручниот карактер на конференцијата овозможи не само размена на искуства и анализа на состојбата во воспитанието и образованието на сите нивоа туку и трасирање на патот за иднината на воспитно-образовниот систем во целост како еден од основните темели на развојот на заедницата.

Публикацијата под наслов „Современото воспитание и образование – состојби, предизвици и перспективи-“ е продукт на размислувањата, искуствата, иницијативите и предлозите, теориски и емпириски сознанија кои беа презентирани на самата конференција.

Содржински текстовите во публикацијата третираат прашања од различни аспекти на воспитанието и образованието, во сферата на наставата, наставникот, ученикот, наставните средства, целите и содржините во воспитно-образовниот процес на сите образовни нивоа, од предучилишно, преку основно и средно до високо-образовните институции. Исто така се среќаваат текстови кои говорат и за специфичностите на одделни видови дидактички модели на настава, во различни типови на училишта со што се богати педагошко-дидактичкиот тезаурус.

Проблемот на модернизација на воспитанието и образованието е и временски димензиониран поаѓајќи од анализа на состојбата преку посочување на тенденциите до визионирање на перспективите за натамошен развој. Во редовите испишани на повеќе од двесте страници, можат да се сретнат содржини кои се насочени кон соработката со родителите, со што прашањето на единство на воспитните фактори не останува изолирано. Интересно е да се споменат и размислувањата како и искуствата на дел од просветните работници во однос на примената на современата технологија и техника во наставата, што упатува на заклучокот дека наставата е предмет на интерес и е целно насочена кон нејзино унапредување од страна на непосредните учесници, планери и реализатори на самиот процес, наставниците.

Оваа публикација не ја исцрпува целата проблематика која е предмет на интерес на конференцијата, со оглед на сложеноста на феноменот воспитание и образование како и комплексноста на воспитно-образовниот систем. Сложената природа на проблемот како и неговата условеност од општественото опкружување, науката, техничко-технолошкиот развој, индивидуата отвора нови полиња за дискусија, идеи за развивање, нови практики со една единствена цел, унапредување на воспитно-образовниот процес заради зголемување на квалитетот на самиот процес и на знаењето како негов продукт.

Но останува да сведочи за еден настан, една состојба, во одредено време како четиво за генерациите што идат.

Мај, 2014
Штип

Од уредниците

1. Ангелоска-Галевска, Н. (1998). *Квалитативни истражувања во воспитанието и образованието*. Битола: Киро Дандаро
2. Биро за развој на образованието (2014). *Наставни програми VII-IX одделение*. Прочитано на 15 март 2014 година . <http://www.bro.gov.mk>
3. *Концепција за деветгодишно основно воспитание и образование* (2007). Скопје: Биро за развој на образованието
4. *Наставни програми за I-III, IV-VI и VII-IX одделение* (2007). Скопје: Биро за развој на образованието

УДК: 373.3.091.33:78

Стручен труд

МЕТОДСКИ МОЖНОСТИ НА РЕАЛИЗАЦИЈА НА МУЗИЧКИОТ ФОЛКЛОР ВО ОБРАЗОВНИОТ ПРОЦЕС

Ленче Насев

Факултет за музичка уметност, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

Апстракт: Пеењето на народни песни, изучувањето на народните инструменти, запознавањето со народните обичаи, празници и орската народна традиција овозможуваат секој ученик да ја развие индивидуалноста, творечката активност, слухот, гласот и музичката меморија. Целта на трудот е преку релевантни примери да се прикажат методските можности на реализација на музичкиот фолклор во образовниот процес, со што ќе се истакне неговата педагошка вредност како средство за воспитување.

Клучни зборови: музичко образование, танци и народни ора, национална традиција

METHODOLOGICAL POSSIBILITIES OF REALIZATION OF MUSIC FOLKLORE IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Lence Nasev

Faculty of Music, University Goce Delcev – Stip

Abstract : Singing folk songs, learning to play folk instruments, getting to know folk customs, holidays and folk dances allow each student to develop individuality, creative activity, hearing, voice and musical memory. The purpose of this paper is to highlight methodological possibilities of the realization of musical folklore in the educational process, thus emphasizing its pedagogical value as a tool for education.

Key words: music education, dances and folk dances, national tradition

Вовед

За зачувување на историјата и културата на еден народ постојат разновидни форми и начини. Едно од основните средства со кое се продолжува културната традиција е мајчиниот јазик. Меѓу останатите спаѓаат: историографските извори, литературните споменици, книгите, музичките дела, архитектурата. Како посебно значаен извор во процесот на зачувување на еден народ и неговите духовни и културни достигнувања е фолклорот – народното творештво. Неговата содржина претставува проверено средство, произлезено од вековната мудрост на народот, кое влијае врз формирањето и воспитувањето на личноста. Социјално – општествените промени во Р. Македонија се стремат кон подобар систем на образование и воспитание. Во тој процес опфатени се содржини кои се насочени кон зачувување на националната традиција и фолклор пред се преку предметите: македонски јазик, историја, географија, ликовно, физичко и музичко образование. Изучувањето на македонскиот музички фолклор како оригинална област, покрај тоа што кај учениците ја поттикнува љубовта кон својот народ, го развива естетското чувство и творечките способности.

Музичко образование – музички фолклор

Во рамките предметот музичко образование во основното образование вклучени се содржините: пеење на народни песни, изучување на народни инструменти, запознавање со народните обичаи, празници и орска народна традиција (МОН, 2012).

Преку пеењето на народните песни учениците се запознаваат со спецификата на музиката содржина и поезијата, создадени од македонскиот народ кои усно се пренесувале низ вековите. Со изучувањето на народните инструменти тие ги збогатуваат знаењата поврзани со народното музичко творештво. Осознавањето на народните обичаи и празници го поттикнуваат интересот и потребата од зачувување на националната традиција. Преку орската народна традиција учениците ги синхронизираат ритмичките движења на телото со музиката.

Во динамиката на формирање интерес кај учениците кон народното музичко творештво се воочуваат неколку етапи:

- *подготвителна етапа* во која се формира интерес кон музиката (теоретски знаења за музичкиот фолклор),
- *развојна етапа* во која се развиваат навики за слушање на народна музика, запознавање со националните особености на народната песна, игра и народни инструменти,
- *етапа во која се стимулираат естетските интереси* кон народната музичка уметност.

Покрај тоа учениците се запознаваат со историјата на македонскиот фолклор, класификацијата на жанровите и содржината на фолклорните извори. Во процесот на осознавање покрај изворната македонска народна музика, тие се запознаваат и со новата улога на фолклорот кој е искористен во професионалното музичко творештво.

Слушањето на народната музика вклучува задачи со кои се воочуваат изразните средства на македонскиот музички фолклор: мелодијата, ритмот, хармонијата, тонските низи, гласот на исполнувачите, инструменталниот состав. Во рамките на овој процес опфатени се: народната (изворна), професионалната (во која композиторите се инспирирале од фолклорот) и новосоздадената (со фолклорни елементи) музика.

На часовите наставникот може директно да ги вклучи учениците во собирањето на материјали со народното музичко творештво. Како извори тие може да ги искористат: телевизијата, радиото, интернетот, учебници, музички зборници, преку кои ќе се стимулира нивниот интерес за активно усвојување на фолклорот.

Танци и народни ора – музички фолклор

Покрај предметот музичко образование како составен дел од наставниот план за деветгодишното основно училиште е и изборниот предмет од музичкото уметничко подрачје *Танци и народни ора* (МОН, 2008). Тој е планиран во третиот период од основното образование, односно од седмо до деветто одделение. Предвидено е да се реализира со два часа неделно, односно седумдесет и два часа годишно во текот на учебната година. Во наставната програма се опфатени следниве теми: 1. Танци (10 часа), 2. Класификација на народни ора (10 часа), 3. Обредни игри (16 часа), 4. Играорни подрачја (36 часа).

Основната цел на овој предмет е учениците конкретно да се запознаат со традиционалното музичко творештво во Р. Македонија, да научат одреден број на народни ора, класични и модерни танци. Преку овој предмет предвидено е тие постепено да се воведат во осознавање на традиционалните танци и игри, да ги негуваат, изведуваат и развиваат изведувачките способности на ритмичките движења на телото синхронизирани со музиката; да се запознаат со изведбата на уметничките танци и народните ора; да се поттикнат да играат индивидуално, во парови и во групи; да стекнат сигурност во изведбата (ориентација во просторот, синхронизација и координација на движењата, запознавање и менување на редоследот на движењата и извршување на целосна психомоторичка активност); да ја доживеат убавината на традиционалните игри и танци; да се поттикнат на слободно изразување во играта и да се ослободат од стрес и психичко-емоционална напнатост; да развијат интерес и љубов кон традиционалните игри и танци. Програмските задачи се реализираат преку практична и теоретска настава, индивидуална, колективна и групна работа, индивидуални и групни вежби на учениците (МОН, 2008).

Методски можности на реализација на музички фолклор во образовниот процес

При реализација и демонстрација на танците и ората се користат следниве методи: методот на демонстрација преку кој се објаснуваат чекорите, обрасците, играчките елементи, техниката на игра, стилските карактеристики; методот на разговор преку кој се постигнува дијалог меѓу наставникот и ученикот преку прашања и одговори; методот на усно излагање кој се користи во методските анализи

на танците за да се опишат и објаснат.

Усвојувањето на фолклорните наставни содржини се потпира врз законите на музичката педагогија. Овде ќе издвоиме некои карактеристични особености и методски можности за реализација на тој процес, со акцент на начинот на усвојување на содржини поврзани со народната песна и игра:

- Наставникот при презентирањето на фолклорното дејствие не треба да биде во улога на набљудувач. Тој е должен активно да учествува и на тој начин да ги мотивира и анимира учениците.
- При презентацијата на народната игра или исполнувањето на народната песна наставникот треба да се стреми кон вметнување на повеќе варијанти со што ќе ја побуди фантазијата кај учениците, ќе го навикне слухот кон фолклорната интонација, расположение, животен контекст.
- Неопходно е при пеењето наставникот да се служи само со својот глас, со што на учениците ќе им ја приближи индивидуалната емоционална нота на народната песна. Доколку покрај пеењето се вклучи и играње, тогаш при нивното усвојување потребно е расчленување и разработка на секое изразно средство посебно (на мелодијата, ритмот, текстот и движењата).
- Во инструменталните ора, каде акцентот е ставен на движењето, наставникот има водечка улога. Секоја фигура најпрво треба да се обработи без музика, во бавно темпо. На тој начин кај учениците индиректно ќе се развие чувство за ритам чија основа е моториката која се одвива со помош на движење на телото по слух.
- Во зависност од изучувањето на фолклорната содржина, доколку е поврзана со одреден обред (свадба) или пак календарски е поврзана со обреден празник (Василица), како активност може да биде вклучено и изработување на маски, костими или инструменти. Со нивна помош ќе се поттикне интересот на учениците кон народното музичко творештво.

Со реализацијата на поставената цел во наставните содржини кои се поврзани со музичкиот фолклор наставникот:

- ги запознава учениците со културното наследство и националната традиција,
- создава услови за формирање на чувство и љубов кон татковината врз основа на музичката народна традиција,
- го воспитува чувството на национална гордост кон македонскиот народ.

За активностите да бидат реализирани во целост неопходно е наставникот добро да се подготви со што ќе ги збогати прошири музичките знаења на учениците.

Заклучок

Фолклорот е составна компонента од културата и образованието на еден народ. Од современа перспектива тој претставува сложен културен и уметнички феномен кој што е поврзан со реалниот живот во општеството.

Во минатото музичкиот фолклор бил функционално поврзан со празнувањата, свеченостите и работните активности (Величковска, 2008). Денес тој е дел од образовниот процес. Изучувањето на народното музичко творештво овозможува кај учениците да се создадат нови чувства и емоции кои ја развиваат индивидуалноста и творечката активност.

Преку добро осмислени и разработени методски постапки при усвојувањето на фолклорот на часовите по музичко образование во основните училишта, учениците активно ја осознаваат македонската национална култура и се воспитуваат да ги негуваат музичко – естетските вредности на својата татковина.

Литература

1. Величковска, Р. (2008), *Музичките дијалекти во македонското традиционално народно пеење – обредно пеење*, Скопје, Институт за фолклор „Марко Цепенков“.
2. Величковска, Р. (2012), *Македонско традиционално народно пеење – Хрестоматија со мелопоемска анализа*, Скопје, Маска.
3. Јаневски, В. Илиќ, Б. Витанова, А. (2008). *Прирачник за наставата по изборниот предмет: Танци и народни ора*, Скопје, Биро за развој на образованието.
4. Министерство за образование и наука, (2007) *КОНЦЕПЦИЈА за деветгодишно основно*